

Biokaasun tuotanto maatilalla

Juha Hiitelä

ProAgria Etelä-Suomi

9.3.2022

AgroEko

Kiertotalouden edistäminen Pirkanmaalaisilla maatiloilla

Juha Hiitelä, ProAgria Etelä-Suomi ry

Perustiedot

Hankkeen nimi:	Kiertotalouden edistäminen Pirkanmaalaisilla maatiloilla - AgroEko
Hankkeen toteutusalue:	Pirkanmaan maakunta
Hankeaika:	1.4.2020-31.12.2022
Hankkeen toteuttaja:	ProAgria Etelä-Suomi ry

Hanke on avoin kaikille Pirkanmaalaisille aiheesta kiinnostuneille maatiloille ja yrityksille

AgroEko-hankkeen tavoitteita

- Hankkeen ensisijaisena tavoitteena on maatilojen ja maaseudulla toimivien pk-yrittäjien valmiuksien parantaminen biokaasun raaka-aineen hyödyntämisessä ja biokaasuenergian tuotannossa
- Parantaa energia- ja ravinneomavaraisuutta ja huoltovarmuutta tukemalla hajautettua energian tuotantoa
- Edesauttaa kotimaisen ruokaketjun pyrkimyksissä kohti hiilineutraalia tuotantoa
- Tehostaa ravinteiden kiertoa (yhteistyö Marika-hankkeen kanssa)

Laajavaikutteiset tavoitteet

- Hankkeen vaikutuksesta kaikilla hankkeeseen osallistuneilla tiloilla tunnetaan biokaasuun liittyvän kiertotalouden mahdollisuudet
- Hankkeen tavoitteena on parantaa maaseudun ja maaseutuyritysten kilpailukykyä ja kannattavuutta
- Vähentää kustannustehokkaasti päästökauppasektorin ulkopuolisia päästöjä

Hankkeen toimenpiteet

- Tavoitteena on koota maatilojen verkosto biokaasutuotannon edistämiseksi, selvitysten tekemiseksi ja tiedon jalkauttamiseksi
- AgroEko-hankkeeseen tavoitellaan mukaan noin 10 yhteistyötilaa Pirkanmaan alueelta
- Toteutusaikaa vuoden 2022 loppuun saakka

Kohderyhmät

1. Tilakohtaisesta biokaasutuotannosta kiinnostuneet maatilat

- Tilat, joilla on merkittävä energiankulutus, tilakohtaiset laitokset (kotieläintilat)

2. Keskisuuren tuotantolaitoksen yhtiöpohjaisesta toiminnasta kiinnostuneet toimijat

- Tilat, jotka ovat kiinnostuneita verkostoitumaan ja jalostamaan biokaasua energia- tai liikennekäyttöön, yhteislaitokset

Koulutus ja viestintä

Infotilaisuudet

- Aihealueina mm.
 - Liiketoimintamallit, tukimuodon valinta
 - Tekniikka, biokaasun puhdistus, paineistus, nesteytys
 - Luvitus
 - Biokaasulaitoksen ravinnekierto

Opintomatkat

- Koti- ja ulkomaan opintomatkat
 - Agritechnica PERUTTU, syksyllä 2022 EuroTier + oheiskohteet
 - Kotimaassa uusiin valmistuviin biokaasulaitoksiin
 - Farmari 2022 + oheiskohteet

Biokaasu ”otsikoissa” Suomessa

- Poliittinen hypetys valloillaan
 - Poliitikassa, mediassa...
 - Pääosin positiivinen suhtautuminen monissa eri organisaatioissa, maakuntaliitot, ELYt, ministeriöt
 - Biokaasulla on rooli usealla sektorilla ilmastosuunnitelmissa
- Biokaasulle tukea myös hallitusohjelmassa
 - Biokaasun tuotantoa ja käyttöä lisääviä toimenpiteitä
 - Esim. korotettu investointituki, ravinnekiertokorvaus, jakeluvelvoite
 - Suuri osa realisoitumassa 2021 loppuvuodesta – 2022
 - Fossiilittoman liikenteen tiekartta

Biokaasu EU:ssa

- Biokaasuun liittyviä ohjelmia
 - RED 2, uusiutuvan energian tavoitteet ja kestävyys
 - LULUCF, ilmastopäästöt ja hiilensidonta
 - Fit for 55 -ilmastopaketti
 - taksonomia
 - Fossiilittoman liikenteen tiekartta
 - Autonvalmistajia koskevat CO₂-raja-arvot kiristyvät niin paljon, että vuonna 2035 valmistajien on mahdollista tuoda EU-markkinoille enää sellaisia autoja, jotka ovat sähkö- tai vetykäyttöisiä.

Biokaasu maatiloilla

- Käytännön toteutukset
 - Erittäin paljon mietinnässä
 - Paljon alustavassa laskennassa
 - Jonkin verran tarkemmassa laskennassa ja tukihakuun menossa
 - Ja useita rakentamispäätöksiä luvituksessa

Biokaasu maatiloilla

Haasteita riittää

- Kannattavuus
 - Korkeat laitoshinnat johtuen pienistä markkinoista
 - Halpa sähkön hinta, usein myös halpa lämmön hinta --- tulevaisuus ???
- Vielä uusi toimiala Suomessa
- Kopioidaan eurooppalaista laitetekniikkaa ymmärtämättä ehkä kuitenkin aina mitä kopioidaan
- Kaasun potentiaalisten käyttäjien epäluulo
- Hajanaiset peltolohkot = kuljetusmatkat

Lähtökohdat biokaasun tuotantoon

- Lähtökohdiana maatilakohtaiselle biokaasulaitokselle on laitoksen raaka-aineena käytetyt maatilan omat sivuvirrat
 - Lietelanta ja kuivalanta
 - Ylijäämä nurmi/rehu
 - Tuotannon vihannesjätteet
- Tarve biokaasulaitokselle
 - Muutos energiaomavaraiseksi tilaksi ”ilmaisen” raaka-aineen (lanta) avulla
 - Saavutetut hyödyt hajuttomuudesta sekä parempi lannoite pelloille
 - Parempaa kannattavuutta maatilatoiminnalle → tulevaisuus ???

Biokaasua syntyy

- Biokaasua syntyy aina kun mikrobit hajottavat orgaanista ainesta hapettomassa tilassa
- Kosteuden on oltava $> 50\%$, kuiva ei mätäne
- Jatkuva tasainen lämpötila
 - Mesofiilinen $38 - 42\text{ °C}$
 - Termofiilinen $50 - 55\text{ °C}$
- Lehmän lanta käynnistää prosessin, mutta muut syötteen vaativat ns. ympin toimivasta biokaasulaitoksesta
- Puusta ja puumaisista kasvinosista ei synny mädättämällä biokaasua (lignoselluloosa)

Biokaasu energiaksi tilalla

- ”Raakakaasuna” suoraan lämmityskattilassa
 - Kosteuden poisto esim. maaputkella + keruukaivoilla
 - Kaasupoltin tai yhdistelmäpoltin (kaasu / öljy)
- Generaattorilla sähköksi ja lämmöksi
 - Kosteus ja rikkivety (H_2S) pois, aktiivihiilisuodatin
 - Jos syötteenä naudanalanta, aktiivihiiltä ei välttämättä tarvita
 - < 38 % sähköä, < >50 % lämpöä >12% harakoille
 - Kaasua voi siirtää tilanrajan yli, vältetään sähkön siirtomaksu ja sähkövero

Liikennekaasuksi tai maakaasun joukkoon

Kun puhutaan maakaasun ja biokaasun paineistetuista muodoista, käytetään lyhenteitä CNG ja CBG. Paineistamalla kaasu saadaan ajoneuvon säiliöön tankattavaksi tai siirretään pullokonteissa muualle käytettäväksi.

- Ennen paineistusta kaasu kuivataan ja CO₂ sekä epäpuhtaudet poistetaan
 - Kosteus, maaputket + jäähdytys
 - Rikkivety, silikaatit ym. aktiivihiilellä
 - Hiilidioksidin poisto
 - Pesutekniikat (vesi ja amiini)
 - Membraanikalvotekniikka
 - PSA, paineistus / paineen vapautus, CO₂ sitoutuu aktiivihiileen ja vapautuu paineen laskiessa

Biometaanin nesteytys

Maakaasua ja biometaania nesteytetään, jotta kaasun tilavuus saadaan pienemmäksi. Maakaasun ja biokaasun nesteytetyistä muodoista käytetään lyhenteitä LNG ja LBG.

Nesteytystä käytetään tyypillisesti paineistuksen sijaan kun

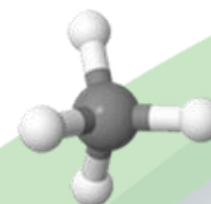
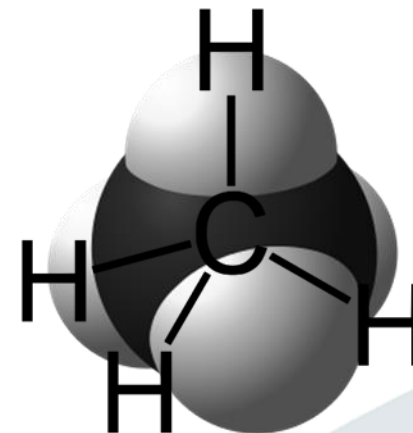
1. kaasun kuljetusmatkat ovat pitkiä

2. kun kaasua halutaan mahdollisimman suuri määrä mahdollisimman pieneen tilavuuteen, esim. laivojen polttoainekäytössä

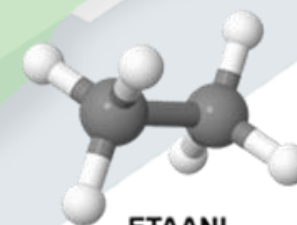
- Metaania nesteytetään tyypillisesti jäähdyttämällä. Biometaanin nesteytyslämpötila on noin -163°C .

Energiasisältö

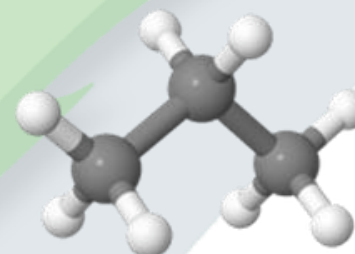
- Perustuu metaanin määrään
- Metaani on yksinkertaisin hiilivety (CH_4)
- Metaanin lämpöarvo
 - noin 10 kWh/m^3 , vastaa $1 \text{ m}^3 = 1 \text{ litra POK}$
 - $13,8 \text{ kWh/kg}$
- Raakakaasun metaanipitoisuus $45 - 80 \%$
 - = keskimäärin noin 6 kWh/m^3
 - $25-50 \%$ hiilidioksidia (CO_2)

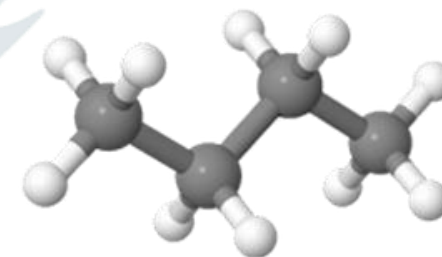
METAANI

ETAANI

PROPAANI

BUTAANI

Ravinteet

Mädätysjäännöksellä on huomattavia etuja verrattuna käsittelemättömän lannan käyttämiseen pelloilla lannoitteena

- Lannan hajotessa suurin osa sen sisältämästä typestä muuttuu ammoniumtypeksi, mikä kasvien on helpompi käyttää ravinteenaan. Mädätetyssä lannassa olevan typen huuhtoutuminen viljelysmaasta vähenee verrattuna käsittelemättömään lantaan.
- Lannan hajuhaitat vähenevät mädätyksen jälkeen, sillä hajua aiheuttavat orgaaniset yhdisteet hajoavat mädätyksessä
- Mädätysjäännös voidaan levittää pelloille samalla tekniikalla kuin käsittelemätön lanta

Biokaasulaitoksen kannattavuuden arviointi

- Syötepohja
- Energian hyödyntäminen, määrä ja hinta
- Laitostyyppi, kaasun jalostusmenetelmä
- Investointi ja sen rahoitus
- Laitoksen operointi

- Operointikulut (sähkön ja lämmön kulutus, konetyö)
- Esikäsittelyn kustannukset
- Kunnossapidon hinta (itse vai palveluna)
- Tekninen käyttöikä

Laitosvalinta

Laitosvalinnan lähtökohta on aina syötteet ja niiden ominaisuudet, ei ensisijaisesti jokin laitostyyppi tai valmistaja

- Tarjolla oleva syötepohja
- Porttimaksujen mahdollisuus tai syötekustannus
- Vaatimukset esikäsittelylle ja hygienisoinnille
- Mädätysjäännöksen hyötykäyttömahdollisuudet, jatkojalostus
- Kuljetuskustannukset

Märkämädätys

- Soveltuu syöteseokselle, jonka kuiva-ainepitoisuus $\leq 12\%$
- Jatkuvatoiminen prosessi, jossa jatkuva sekoitus
- Kiinteä, betoninen, osittain maan alle rakennettu reaktoriallas

PRO
Agria

Kuivamädätys, panosreaktori

- Soveltuu syöteseokselle, jonka kuiva-ainepitoisuus > 20 %
- Panosprosessi, ei sekoitusta
- Perustuu suotopetitekniikkaan, jossa suotonestettä kierrätetään siilossa olevan massan läpi

Kiintomädätys

- Soveltuu syöteseokselle, jonka kuiva-ainepitoisuus $\leq 20\%$
- Jatkuvatoiminen prosessi, jossa jatkuva sekoitus
- Modulaarinen konttirakenne, jossa prosessivaiheet (esikäsittely, mädätys, kaasun puhdistus) tapahtuvat eri konteissa

PRO
Agria

Biokaasulaitosvideoita Suomesta

- Huutolan tila: <https://www.youtube.com/watch?v=LLUtfMm0jhE>
- Vuorenmaan tila: <https://www.youtube.com/watch?v=ds8ElQCl6jl>
- Vuorenmaan tankkausasema: https://www.youtube.com/watch?v=Ty_ABxQnLdl
- Lähteen tila: <https://www.youtube.com/watch?v=4xMknPHCNdl>
- Kähkösen tila: <https://www.youtube.com/watch?v=S2lDbzo3pDY>
- Salosen tila: <https://www.youtube.com/watch?v=21f9ssd6lGU>

- Wennströmintila: <https://www.youtube.com/watch?v=tSaDlsf1zeY>
- Hietakorpi Ay: <https://youtu.be/PncdTrogW60>
- BiopirOy: <https://www.youtube.com/watch?v=yKpk6arA7rE>
- Kalmarin tila: <https://www.youtube.com/watch?v=hVGigd5X-gU>
- Picnus Oy: https://www.youtube.com/watch?v=rVUXC_b08po
- Uusitalon tila: <https://www.youtube.com/watch?v=FjbWo5wl2Zc>
- Jepuan Biokaasu Oy: https://www.youtube.com/watch?v=9FdwoR5H-_c&feature=youtu.be

Hyödyllisiä linkkejä

- AgroEko-hankkeen kotisivut
 - <https://www.proagria.fi/hankkeet/agroeko-15394>
- Biokaasulaskuri
 - <https://maatalousinfo.luke.fi/fi/laskurit/biogas>
- Maatalouden massat biokaasulaitoksessa, ProAgria
 - https://www.proagria.fi/sites/default/files/attachment/maatalouden_biomassat_biokaasulaitoksessa_opas_s.pdf
- Biokaasun tuotanto maatilalla, Motiva
 - https://www.motiva.fi/files/6958/Biokaasun_tuotanto_maatilalla.pdf
- 2021 webinaarisarjan esitysmateriaalit (12.3.2022 saakka)
 - <https://www.proagria.fi/tapahtumat/biokaasua-ja-ravinteita-kannattavasti-webinaarisarja-17367>

Kiitos!

Juha Hiitela, ProAgria Etelä-Suomi ry
045 6767 340, juha.hiitela@proagria.fi

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton
johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti